

ÚTINAPLÓ (III.)

BALÁZS ATTILA

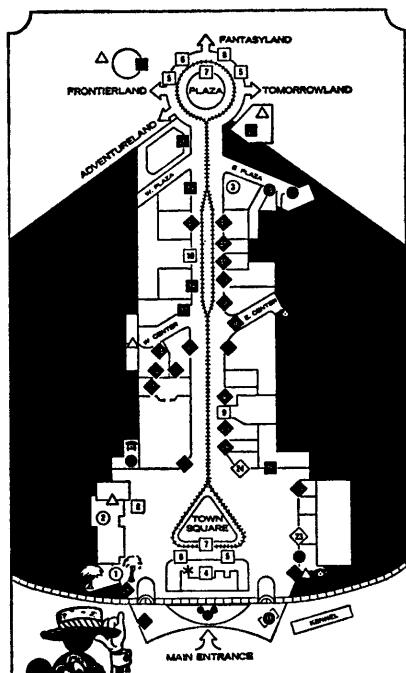
1979. október 1-én

Két nap utazás után megérkeztünk New Orleansba. Több buszt váltottunk, kettőben nem működött rendesen a légkondicionáló, ez pedig igen kellemetlen, mert nagyon meleg van délben, fájdalmat okozó száraz forróság. Az ablakokon át forró levegő áramlik be. Arizona és Texas gyér növényzetű tájai után valóságos felrissülést jelent a vízben gazdag, buja vegetációjú Louisiana. Mindenki arra büszke, amije van: Arizónában fennhangon hirdetik, hogy ARIZONA A GRAND CANYON ÁLLAMA, LOUISIANA viszont A MOCSARAK ORSZÁGA — a Mississippi óriási árterületének köszönhetően. A Bayou. Hatalmas sáros folyó a Mississippi, nagyra méretezett hajókkal a hátán. Allítólag van itt egy régi lapátos gőzös is. Olyan, mint amilyenen hajókáztunk a Disneylandban. Ha felülsz rá, elvisz a Bayou-ba, ahol, a dal szerint, kizárólag barátságos emberek élnek (pubertás éveim egyik régi kedves száma, C. C. R.).

W. H. Johnson felöltőjéről elvesztettem egy gombot. Kár, nem hiszem, hogy tudok szerezni ugyanilyet. Esetleg egy másik bizományiban valamelyik kabátról lopok egy hasonlót.

Fragmentum az út melletti pannók rendhagyó helyesírásából: brakfast a breakfast helyett (reggeli), nite a night helyett (éjszaka; az éjszaka eltöltési módozataival kapcsolatban).

A Greyhoundban a sofőr fölött van egy kis tábla, melyen írja, hogy a sofőr megbízható, öntudatos, bátor, találékony, ügyes, nagy és erős ember, egyszóval a helyzet ura. A szöveg közé ékeli be nevét a soron levő vezető (sűrűn változnak, itt komolyan veszik az emberi fáradékony-ság törvényét). Louisianai pilótánk neve Artis J. Turner, fekete. Erről a faulkneri sztori jut eszembe, melyben a sok vihart átélt néger meg akarja változtatni latin hangzású nevét, mert az rossz név, rabszolga név. Az Artis bizonyítja, hogy a nevek világában még él a régi keresztelési szokás, névadományozás: Lucius, Maximus stb.

New Orleans nyüzsgőpontja a Canal és a Rampart Street, valamint a Mississippi határolta francia negyed. Férfi és női homokosok sörözőjébe tévedtünk be: a FÉRFIAK falán férfi aktok, hímtagok sűrű erdeje. A kocsmáros korpulens, víg kedélyű transzvesztita, neve Candy, nevetve említi, hogy a barátnője lengyel származású (?). Világrengető felvonulást terveznek e hó tizennegyedikére, Washingtonban — ettől várják sorsuk jobbra fordulását. Maratoni gyűlés is lesz, melyen megbeszélik további teendőiket, lefektetik buzi-jogaik alapkövét. A homokosok egyenjogúságát hirdeti a buzi-kiáltvány: *Tömörítsük sorainkat a közös cél érdekében! Össze kell tartanunk, testvérek! Halál a képmutató buzi congressmenekere!*

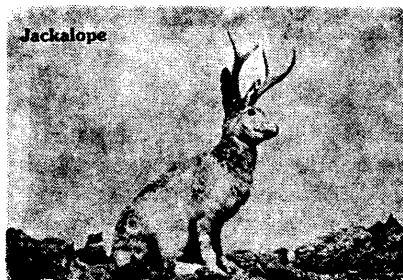
Meg kell mutatnunk, hogy hálózatunk erős, hogy számottevő politikai erő is képviselünk!

A jónevű Bourbon Steeten végig dixieland szól, tucatnyi fehér együttes fújja torkaszalkadtából, többnyire könnyed kis kápráztatás a széles közönségnek. Jazz-cabaret is akad: vetkőzés a dzsessz ritmusában. Benn sö-

úthajú nő már minimális öltözékben. A helyiségek ajtajai nyitva, kint-ről is lehet bámészkodni, persze, a ravaszság az, hogy az utcán a közönséget toborzó megbízott időnként elfüggönyözi a bejáratot, menj be, ha látni akarod! Ebonit női test vonaglik vörös fényben, széttárt izmos combokkal, tenyéryni csillogó fügelevél takarja Vénusz borotvált dombját. A szeretkező párt Zita nem akarja megnézni, és specifikusan dörzsölő, varangyos kondomot se akar. *Itt vannak a világ legszebb fiúit* — hirdeti valaki. A legszebb fiúk áttetsző női ruhában sétálnak a pódiumon.

*Én szép szerelmem,
két szemem csurgatnám
ki érted,
ujjaim véres csonkokká kaparnám,
kimetszett végbélrózsám tűzném
szomorú kopjára
csak kopjammal hátulról felöklelhetnélek.*

A Y. M. C. A. — helyesen: a YMCA — légkondicionálója kifogástalanul működik. Ágyunk csikorgó emeletes ágy. A texasi képeslapot nézegetem, hatalmas nyúl on ül egy cowboy, míg a tehéncordát tereli, a másik furcsaság az agancsos nyúl, a puszták mitikus lénye, a nyúl és az antilop keveréke.

Az antilop cuniculus

Október 2-án

Első pillantásra nem úgy néz ki, hogy itt különösen elnyomnák a négerket: többnyire sajátos ízlésüknek megfelelő rendes ruhákban sétálnak, autóznak hangos zeneszóval — sok minden változott az utóbbi években. Mondom: első pillantásra, mert egy komolyabb elemzés meghaladná e jegyzet kereteit, mint ahogy nem fér bele a mellékhelyiségek, a restroo-

mok, analízise sem. Úgy érzem, érdekes tanulmányt írhatnék erre a témára, beleszöve óvilági tapasztalataimat is.

Mr. Gorilla (in blue)

Sétáltunk egész nap. Akartam venni egy fekete csizmát, de hagytam lebeszélni magam — Zita szerint ugyanis nem vagyok „csizmás típus”. Estefelé egy könyvesboltba tértünk, be, ahol aztán, kárpótlásul, elvásároltam a csizma árát, nem kis örömet szerezve ezzel magamnak. Pound-köteteim sorát tovább gazdagítva megvettem *Confucius* c. könyvét, válogatott leveleit (1907—1941) és Hugh Kenner *A Pound-korszak* c. vas-kos kiadványát; még három *City Lights*-terméket: Frank O’Hara és az elhunyt Kenneth Patchen egy-egy verseskötetét, valamint Ginsberg Vasparipa (*Iron Horse*) c. hosszú köteményét. Ja, és Ferlinghetti Nixon-szátíróját, a *TYRANNUS NIX*-et. A felsoroltakon kívül még két New Orleans-i vonatkozású kiadványra is szert tettem. A francia negyed periferiáján kujtorogva egy halom kefelevonatra bukkantunk: jobbnál jobb képek a dzsessz egykori nagyjairól. Különösen az angyali csúnyságú Sweet Emma Barrett ragadott meg, a Marty Feldman tekintetű zongorista. Ijesztően festékesek voltunk, mire abbahagytuk a turkálást. Örömmre Mrs. Barrett-tel ismét találkoztam: egy vékony füzetecskében valamelyik polcon — New Orleans-i dzsesszportrék. A másik szerzeményein kitűnő gyűjtemény, fényképek Storyville éji pillangóiról, párnás karú Messalináiról. (Storyville bordélyházaival a dzsessz bölcsője volt.)

A szomorú elárúsítónő még borúsabbá válva újságolta, hogy Story-

ville-t lerombolták, új tömbök épülnek most ott. Könyvből most már annyi van, hogy nem tudjuk hová csomagolni, mégis mennyi van még, amit meg szeretnék venni.

Este megpróbáltunk beférkőzni a Preservation Hallba, ahol Kid Thomas együttese szórakoztatja a közönséget. A régiek közé tartozó ősz Kid Thomas és társai klasszikus orleans-i dzsesszt játszanak egy poros teremben, amely minden este csordultig megtelik. Már egy-két órával a kezdet előtt hosszú sor formálódik a bejáratnál. Későn érkeztünk, már nem remélhettük, hogy bejuthatunk; a piszkos ablaküvegen át láttuk, hogy nem férünk be, így odábbálltunk. Tommy Yetta és a többi lokális fehér nagyság közül egy sem vonzott különösebben, annál inkább az egészen friss zenét játszó fekete trombitás, C. Frogman és bandája. A zongoránál testes néger mama. És ekkor ismételten nem volt szerencsénk: kifizettünk tíz dollárt a sörért, de alig ittunk belőle. Frogman bekapcsolta hangszerét, és eltűnt. Frogmanról olvastam, hogy kitűnő fiatal zenész, „nagy reménység”; neve ott szerepel Tommy Yetta és a többiek mellett a legújabb New Orleans-i lemezeken. Aztán dacból sorra vettük a Bourbon Street vetkőzőit. Felejthetetlen élményben volt részem: az egyik helyen óriási kávébőrű nő táncolt disco-ütemben, olyasmí, mint az a dézsában fürdő fantasztikus teremtés a Casanovában. Óriási feje alsó részén vadul őrlő állkapocs, az állkapocs alatt gortesz apró mellek, aztán a monumentális combok között ismét valami elnyeléssel fenyegető, valami válótlan — mesebe illő kráter, a textil vékony sodronyát elnyelte vájata. Fellini tapsolna örömeiben, ha láthatná.

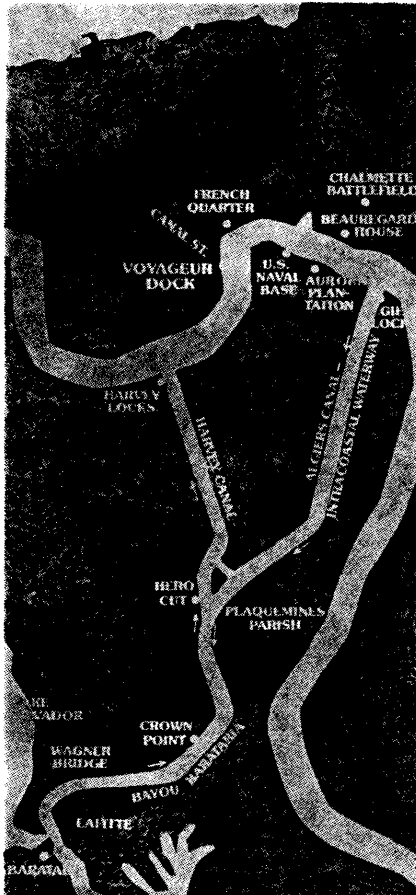
Kid Thomas együttese

.....

4-én

Felszálltunk a Voyageurre, a legkisebb és legolcsóbb sétahajóra a Mississippin. A körútból nem lett semmi, mert a katonaság lezárta a vízhaló-

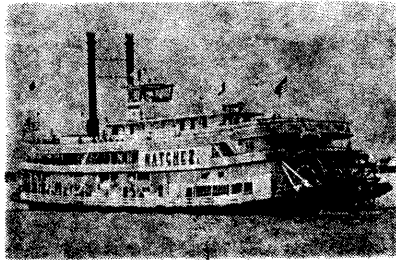
zat egyik részét, így a Harvey-csatornán át hatoltunk be a mocsárba, és azon is jöttünk vissza. Nem mondom, hogy teljes egészében unalmas volt, mert életemben először utaztam át zsilipen, és a láp lakóit is érdekes volt látni (nem fából faragott kenukon közlekednek, radaros halászbánkákkal keresik meg a kenyerüket), de az egész véget ért, mielőtt elkezdődött volna: a Voyager nem merészkedett a láp szívébe, így nem láthattuk a prospektusban említett

Térkép I.

alligátorokat, és nem szálltunk partra az indián temetőnél, sem, ahol megfordultunk. Most a lápvidék renegátjai is oda temetik halottaikat: gi-

gantikus aráliákra hasonlító párkányok, pálmák, nád és fűz nedves ölében kis fehér sírkövek. Madártrilla (visszhangzik, mint az őserdőben), a durván leeresztett koporsó nyilván csobban. A Mississippin tengerbe illő hullámok fogadtak bennünket. Én élveztem, Zitának pedig felfordult a gyomra. A Mark Twain „gőzöst” nem a forgó lapátkerék hajtja előre: propellerek sodra forgatja a lapátokat, mint vízimalom kerekét, így továbbra is látványos.

Mill on the Mississippi

Az estét egy Bourbon utcai sörözőben töltöttük. A szűzies pincérnő jóvoltából Lalkatos Sándor és zenekara szórakoztatott bennünket lemezről. Annyira tetszettünk neki, hogy távozásban még egy ideig hallhattuk az utcán is a tiszteletünkre felerősített cigányzenét. A világ leghosszabb hidját átaludtam.

.....

6-án Washingtonban

A Greyhound fővárosi állomásán nem szabad aludni a rendőr Chaplinre emlékeztet, csak a sétabot helyett ijesztő löcsöt forgat. Nem is Chaplinre emlékeztetett, hanem a burleszkek rendőreire. Itt van a rosszul álcázott kém is szabott tweed kalapban, amit már legalább kétszer kimos-tak, tévedésből talán ki is főzték, ósdi esőkabátban és foszló nadrágban. Az úri szabású, kifordítható esőkabát alatt kifogástalan fehér ing nyak-kendővel. A kém kiborotváltan és illatosan lézeng a csarnokban, jól beszél németül. A zsiros hajjú, toprongyos, de kifinomult mozgású, szomorú fia-talemler mintás női esernyőjével csak melegedni jött be — erre fenn be-köszöntött az ősz, kellemetlen már az állomás előtti park padjain aludni. A National Gallery keleti csarnokában a primitív és a modern művészet zavartalan egységben: Picasso, Miro és Giacometti valamint a kikládok apró kőszobrai és a Csendes-óceán szigetvilágának a fafaragványai. Pi-casso szobrai és a faragványok közti kapcsolat szemet szűrő, azzal, hogy az utóbbiak közt is akadnak meghökkentő kubikos alkotások. Meghök-kentőek a kikládok kis méretű figurái is: túlnyomórészt miniatűr lapát-fejű női aktok, a szeméremdomb V-betűje közt éles vágás: W. Hasonlóan ábrázolják a polinéziai benszülöttek is a Kéj Kapuját. Ők néha be is festik, sőt csigaház-kunkorodású gyapjat is ragasztanak rá. A kígyó-lá-bú nő vulvája a lehető legegyszerűbben mosolyog le a magasból a meg-döbbent látogatóra. A lehető legélethűbb bíbor szeméremajkak. Az asz-talkákon hímvesző-furulyák. A kikládok dupla véje felett egy határo-zott vízszintes vonal kelti azt a benyomást, hogy a nők finom anyagú bugyit viseltek, persze, amit az ember az alsónemű pántjának nézhet, az lehet a hason a háj gyűrődési vonala is. Vitatható dolog.

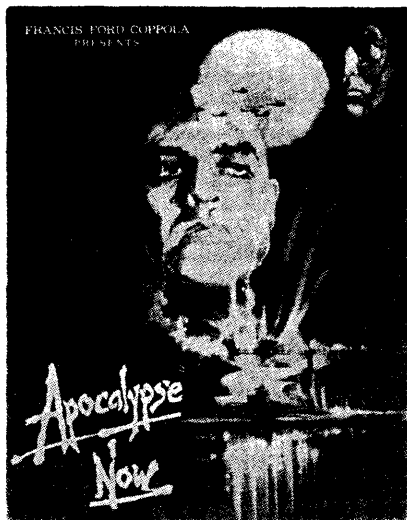
A West Buildingben Rubens, Rembrandt, Van Gogh, Renoir, minden, amit az óriási porszívó beszippantott. Lehetetlen akár negyedét is becsü-letesen megvizsgálni. A Capitolium egyes ablakaiból üres ládák tekinte-nek le. Az épület előtti végtelen füves területen a pápa misézett, beszé-dét több száz kilowattos erősítőrendszer bombázta a tömegre, aztán sű-rű sor kísérte el a Fehér Házbá. A Ház előtt egy mókust édesgettem magamhoz — lehet, hogy a szent szavak hatására fogadta el tenyerem-ből a kikirikit, helyezte vibrátoros vídia-fogai közé. A szeplőtelen fogan-tatás temploma.

Anatómiai lecke Cupidóval

New York, 7-én, 8-án, 9-én és 10-én

Öt év után Manhattan felhőkarcolói, a gigászi márvány/üveg felületek szomszédságában a piszkos tűzfalak ismét lenyűgözőek. A Sloane House több emeletes épületében találtunk menedéket. Világos szobánk talán a legjobb, amit eddig sikerült kifognunk: nem különös, de az a pár bútordarab összhangban van, barátságos. *Északon beköszöntött az ősz* — szegeztem le ellentmondást nem tűrő hangon Washingtonban. Hűvös a levegő Manhattanen is. Gesztenyét sütnek a 42. utcán, míg a McAlpine és a Hyatt Regency épületeit renoválják. Bennük hálтам — úgy tűnik — valamikor rég. Ma nyolcadika, Columbus napja, az utcai felvonulások délelőtti: Bronx, Brooklyn, Queens stb. fiataljai menetelnek színes öltözetben zenezőre. Az egész Manhattan pompázatos forgatag; régi tűzoltókocsikon nyugalmazott tűzoltók keményített, kifent bajsa tűnik tova az emberfal előtt. Greenwich is őszies. A hidegebb idő beköszöntével a kétes egzisztenciájú vándorművészek eltűntek a szűk utcákról, de az ódon házak érintetlenek, a bazárokból ugyanaz a levegő fogad. Greenwich talán nem fog oly nyomtalanul eltűnni a föld színéről, mint Storyville. A Ziegfeldben Coppola legújabb filmjét láttuk, az *Apocalypse Now*-t, melynek bemutatója San Franciscóban volt ottlétünk alatt: 100 dollár a beugró, a bevétel jótékonyági célokra fordítandó. Coppola kiábrándította az egybegyűlteket, nem jelent meg az ünnepélyen — hallottuk később. Sok huzavona volt az Apokalipszis körül: a honvédelmi ügy-

Térkép II.

osztály nem engedélyezte a helikopterek használatát, így a Fülöp-szigetekre kellett utazni az egész csoporttal. A Fülöp-szigetek másik szempontból is megfelelőnek bizonyultak, tájai ugyanis hasonlítanak Vietnamba. A forgatás négy évig tartott a Manila körüli őserdőben, ahol a főszereplő, Martin Sheen, hőgutát kapott. A sors is beleszólt a dologba: az Olga (Didang) nevezetű tájfun tönkretette a felszerelés java részét.

Az Apokalipszis a háborús atrocitások filmje, az örületé. Az események színtere másodlagos jelentőségű, mert az Apokalipszis végül már nem is konkrét helyen játszódik, a második fele szürrealisztikus. A renegát Kurtz ezredes felkeresésére induló Willard kapitány tapasztalatai fokozatosan kilépnek a józan ész hatóköréből, a cselekmény tetőpontjára hág, aztán nincs is tovább. A film egyik mélyen bevésődő jelenete autentikus felvétellel: egy áldozati bivaly rituális mészárlása, a másik a hang: a helikopterek monoton, erősödő csattogása, aláfestésül a Doors együttes. Kinn havas eső esik. Ismeretlen amerikai költő verse: *ültél-e már a West Side korhadt dokkjain a vontatóhajók bús dalát hallgatva, lassú tovatűnésük sirály-kísérete felvetette-e valaha is benned az elmúlás gondolatát, míg a remorkőrök fara ködbe vész, kátrány, só, olaj fanyar bűzében kéjelysz s az óceán felől banánhéjakat sodor a dagály, s vajon gondolsz-e arra, hogy ugyanezeket hozza-e vissza az apály s a ládákon ülő bamba koros néger itt lesz-e holnap is, amikor te már másfelé jársz és holnap is ilyen rendületlenül néz majd a semmibe Amerika rossz lelkiismerete és lábát lóbálja, mint mindig, te pedig kényszeredetten elmosolyodsz, ha elkapod tekintetét, mert pillái a tenger hínára szemüvegében sós víz csobbog akárhányszor rosszállóan megrázza torz fejét fogai közül sárga dohánylét sercint feléd mert az Úristen is tengerész volt meg Noah (alias Noé) meg mindenki aki ellenkezni merészelt a kék vízzel s kegyetlenül fehérnek érzed magad mint egyes lepedők az erkélyeken. s hallottad-e a blues fáradt hangját alászállni odaátról New Jerseyből ahonnan Kerouac tavaszai érkeztek vélted-e hallani a lompos akkordokat elhalón csobbanni a vízben (...)* az öreg intésére a Hudsonba ugrasz most látod csak milyen magasak a felhőkarcolók s milyen messze van a Battery Park a szobor közönségeset kacsint hajad az olajtól ragad döglött halak bújnak hónod alá így van ez és itt van Suzanne ki elvezet a ládák rejtekébe. vajon megcsodáltad-e citrom mellét kagyló füle

*finom rajzát élvezted-e míg ő narancsgerezdeket nyomkodott
a szádba az öreg Jim pedig aki sejti hogy AZ URAK NEM TÚL
BÜSZKÉK RÁM ODAFENN napi csatáját vívja az üveggel valahol
a Chambres és a West Broadway sarkán s láttad-e a buzi párokat
ölelkezni az Ave of the Americasön*

BLUES FOR MR. CHARLIE

*ugrasz, oh, Suzanne take me down!
Bronx szeméthegeyi közt matatsz (ezek a történések) míg
aszott asszonyok viszik kutyáikat egészségügyi sétára
fekete kamaszok dobálóznak üres konzervdobozokkal
a ház tövében bölénnyel viaskodó alak
és ismét a blues
Brooklyn Kerouac
Harlem és Jersey*

*a jó öreg Hudsonon megindulnak visszafelé a banánbóják és
a konzervek zörömpölése is abbamarad, az asszonyok hazaviszik
kutyáikat, a buzik biztos helyre vonulnak, a fal tövében fetrengő
alak és Mr. Jim közös győzelmet arat a déli irányban haladó
bölénycsordák felett miközben New Jersey felől megjön a
TAVASZ.*

*Lassan úsznak a banánbóják és az old Hudson mélyére süllyed a dal.
Nincs pardon.
(Variáció egy öt évvel ezelőtti elégikus tirádára)*

1979. október 11-én

New Yorkból távozva hóval borított mezőkön jöttünk át, aztán a korán beköszöntött télből ismét őszi lett, verőfényes őszi délelőtt: Buffalo után lombhullató fák közt haladtunk, koronáik alatt vastagodó avarréteg. Végig az Erie partján a sárga és a piros játék a makacs zöld közt. Jamestownban már várt ránk Mrs. Alton Erickson. Hol volt, hol nem volt. volt egyszer egy kisfiú, aki öt évvel ezelőtt elindult Amerikába. New Yorkban találta magát, ahol kiderült, hogy Jamestownba kell mennie, ott vár rá a munka, Jamestownba, Long Islandre, de a kis hulaj tévedésből egy egész másik Jamestownba utazott, a hatalmas tavak vidékére. Ott aztán fáradtan, éhesen, pénz nélkül a vad idegenben rá kellett döbbsennie a tévedésre. Egy jóságos öregasszony vette pártfogásba: megfürdette, megetette, megitatta, utána lefektette. Mikor a kisfiú felkelt, jött egy újságíró bácsi, aki lefényképezte és elbeszélgetett vele, így

jelent meg a zöld erdők és fehér faházak országának egyik lokális napilapjában. A jóságos öregasszony azt is elintézte, hogy a kislány a szép erdőben dolgozhasson, ne kelljen visszautaznia a nagy és piszkos városba, ahol a smog kikezdhetné ifjú tüdejét. Útravalóul egy kis zsebpénzt is adott neki, így lelt harmadik nagyanyjára — megígérte, hogy majd meglátogatja.*

12-én

Mrs. Alton Erickson vagy Ophelia Ann Erickson ősei Svédországban éltek, de ez a múlt homályába veszik. Ophelia Ann Erickson 1936-ban telepedett le férjével a Chautauqua-tó partján, békés „skandináv” területen. Az olaszok jóval később jöttek, de csakhamar megszereztek egymásnak minden politikai posztot, nagyobb kereskedési lehetőséget; a show-businessre való rátermettségük csillagos ötösökkel teli bizonyítványait lobogtatva a családi kapcsolatok sajátos hálózatát honosították meg, melynek ősi és egyben legközismertebb neve: maffia. Aztán a táj valahogy kiesett a nagyobb business körforgásából, és az élet csendben folyt tovább. Idővel Mr. Alton Erickson, tekintélyes ügyvéd, elhalálozott — hat gyermek maradt utána. Mr. Erickson halálakor a gyerekek már kiröppentek a családi fészekből, már nagyjából szétszóródtak a világ négy sarkába, Indiába, Görögországba. Ophelia Ann Erickson terebélyes családfáján eddig 15 unoka és 2 dédunoka termett. Az előbbiek közé tartozik Jane Hollinshead, a csigahajúszóke anygalka, akibe szerelmes voltam. Jane ma — tizenkét évével — izmos amazon apja halászahajóján, Alaszkában. A képekről vállas kamaszlány mosolyog ránk. Ophelia Ann Erickson háza Bemus Point közelében magasodik a tóparti út fölé a Belleview Heights kaptatón: nagyobb emeletes faépület a magas fák között. Tucatnyi helyiségből áll, melyet a nyúl vájataira emlékeztető alagutakon át fűtenek a pincéből (a földszinti tágas társalgóban kandalló is van, de ennek inkább hangulatkeltés a szerepe). Az ablakon át a sárgás lombok közt látni lehet a sötét vizet. Ophelia Ann Erickson hosszú gépkocsijával körülhajóztuk a tavat, mely legalább tíz Palics. Egy, a Mississippi „gőzöseihez” hasonló, újabb keletű hajó cirkál rajta nyáron, most a part közelében pihen, kacsák úszkálnak körülötte. Hogy nem a régiék tervezték, azon is látszik, hogy kénytelenek voltak hordókat erősíteni az oldalára billegés ellen — a turistáknak így is megteszi. Láttuk a Chautauqua üdülő mesebeli kastélyait és megnéztünk egy-két szerény

* Még egy utólagos kommentár: lehet, hogy ezt a stupid kis mesét egyszerűen meg se kellett volna szülni.

belsejű, légkondicionált metodista fatemplomot, aztán hazatértünk. A kandallótűz köré gyűlt ős ladyk hallottak Ginsbergről. Említettem, hogy találkoztam vele, s ezzel nagy sikert arattam.

13-án

Esik az eső, fúj a szél, havazik, majd kisüt a nap, utána ismét sűrű pelyhekben hullik a hó, mint az április. *Száz éve nem esett októberben* — mondják. — *A fák pedig sárgábbak szoktak lenni ilyenkor.* Megnéztük a seneca indiánok közeli rezervátumát. A múzeumban nem láttunk semmi különöset, annál lenyűgözőbb a hegyvidék. Visszafelé kvékerek településén jöttünk át. A fekete ruhás, körszakállas, kerek kalapos, Lucifer-kinézésű kvékerek nem használnak áramot, s lovas fogatokon közlekednek. Mivel vallásuk tiltja a járművek kivilágítását, elég sűrűn idéznek elő baleseteket.

14-én

A bolondos idő nem múlik. Svéd étteremben ebédeltünk, ahol az ár nem függ az elfogyasztott étel mennyiségétől: lehet csupán kóstolgatni, lehet háromszor is szedni, az összeg ugyanaz. Mrs. Erickson lányánál, Petersonéknál vacsoráztunk rizst fűszeres darált hússal. Egyedül a sör nem ömlött nagy hordókból, úgy megeshet, hogy nehéz lesz az elalvás.

1979. október 15-én

Ophelia Ann Erickson kikísért, pontosabban: kiszállított bennünket a megállóra. Ott állt a fal tövében könnyű tornacipőjében, mosolygós hód — talán még inkább nyúl — arcával, korát meghazudtoló eleven-ségével — már nincs messze a nyolcvantól. Az olcsó utazás ideje elmúlt, az Ameripass lejárt. Száz dollárt kellett fizetnünk a jegyért, ami majdnem tönkrevet bennünket. Ophelia Ann Erickson nyúlfogai. Este érkezünk Chicagóba, a „világ legnagyobb városába”. (Clevelandban találkoztunk idősebb Pataky Erzsékével, aki sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy Virginában nem néztük meg az amerikai király házáat, ahol a kikirikit természetli, mert onnét a sok pénz. Julcsi néni „Clevelandja”, kifejtés szerint is: c-l-e-v-e-l-a-n-d.) Chicagóban következt be a váratlan fordulat: már messziről láttuk, hogy valami nincs rendben, a YMCA fényei kihunytak, a sok száz ablak közül egyetlen sem fénylett. Bejáratát befalazva találtuk. Egy kis cédula jelezte csupán, hogy az alagsori borbély elköltözött a szomszéd utcába.

15-én, vagyis 16-án

Az állomáson töltöttük az éjszakát, kényelmetlen testhelyzetben, a tévé-automaták műanyag karosszékeiben. Éjjel után odakinn hűvösre fordult az idő, s a helyiség megtelt egzotikus antropomorf figurákkal, de a rendőrök csakhamar kitesékelték őket. Csak a legkitartóbbak szivárogtak legyőzhetetlenül vissza. A szörpös automaták házát műanyag cserepek fedik, s műanyagból vannak többnyire a virágok is. Másodszorra sikerült bejutni az Art Institute-ba, a Lautrec-kiállításra; diapozitívokat is vetítettek: a törpe Lautrec és a kurvák, Jane Avril, a született nonchalance (azt nem mutatták, melyen L. fertelmes körültekintéssel, de annál tántoríthatatlanabb lelkesedéssel guggol busa fejével a homokban). Az emeleten Brancusi két szobrát láttam, az egyik a fekete alapzaton úszó márványhal, azt hiszem, a: FEHÉR NÉGER. Taxival jöttünk ki a repülőtérre, mert a buszok nem üzemelnek — sztrájkolnak a sofőrök. Némi alkudozásra volt szükség, mert nem volt elég pénzünk. Most este tíz óra, holnap este nyolckor indulunk haza. Megettünk egy virslit, a másikat majd holnap reggel fogyasztjuk el, aztán várjuk az előfizetett vacsorát a felhők felett.

Október 17-én

Megettük az utolsó virslit.

Tudom, hogy mindennek van derűsebbik oldala, de ezt nem találom: tizenhat centünk van összesen, erre megtudtuk, nincs öt perce, hogy a repülést holnapra halasztották. Az indulás újabb időpontját még nem ismerik.

A JAT képviselője:

— Ne aggódjanak, a múltkor is hiba volt a géppel, de szerencsére találtunk egy régi alkatrészt, ami megfelelt. Nem az a fontos, hogy meddig tart, lényeg az, hogy jó legyen.

Igazi gentleman a JAT: a jugoszláv repülőtársaságnak köszönhetem a legmodernebb hotelt, melyben valaha is voltam. A Holiday Inn gyönyörű létesítmény Chicagón kívül a domboldalon. Hotelkombik szállítottak ki bennünket a Hillside-ra, vagyunk vagy húszan, kiknek nincsenek itt rokonaik. A bejárat előtt sima parkolótér tele zajtalanul síkló, hosszú erotikus hajókkal. Fű, virágok, fák az épületek körül. Minden hangot elnyelő szőnyeg vezet a gyors lifthez, aztán ugyanaz a 345-ös szobához. Az ajtó hang nélkül nyílik, odabenn optimális hőmérséklet, a béléflóra zavartalan működésének legmegfelelőbb környezet. Tág tér,

nagy ablakok, alattuk légkondicionáló, amarébb színes TV, balra két széles ágy. A tapéta minden pontján kitűnően tapad a falra, kellemes összhangban van az ágy terítőkivel. Az ágy matracából drót vezet egy kis rézdobozba az éjjeliszekrényen. Egy kulcsot kell elfordítani rajta, és álmatlanság, isten veled! A matrac lágyan rezgő duruzsolásba kezd, mint ahogy a méhben észlelhető az anyai szerkezet működése. Balra van a fürdőszoba is. A márvány ugyan utánczat, de ez nem rombolja le a porcelán felületeken táncoló fény kellemes közérzetét. Kvarclámpa sugaraz a falról, tetszés szerint állítható be, ki meddig akar napozni. Az egész fal tükör, melyben megpillantom éhségtől elgyötört arcomat. Vacsorára tíz-tíz dollárt engedélyez a JAT a földszinti gyertyafényes étkezdében, melynek falait könyvespolcok takarják: itt valódi régi könyvek tompítják duruzsolássá a beszélgetést, varázsolják távolivá az evőeszközök csörrenését, a poharak koccanását. A vastag hamburgerből véres lé folyik az ügyesen alácsúsztatott szezámos zsömlyére. Egy kis mustárt kell rákenni, vékonyan. Aztán a kenyeret is megsózni, megborsozni, s akkor bele lehet harapni: a szenvedéssel teli árnyak völgyéből őrlő állkapcsokkal röpködünk az angyalok kertjébe, a mosolyok országába.

1979. október 18-án,

este fél 8-kor, hosszas várakozás után beülünk a gépbe.

Utószó, december havában

Ezt is megtehetem, ha már meglábjegyzeteltem, „vizualizáltam” amerikai jegyzeteimet — utólag. Megtehetem azért, hogy egy utolsó löketet adjak a búcsúölelés előtt ennek az egésznek, ugyanebben a rugós, sárga vonalás füzetben, amit odaát vettem, hogy mielőtt orrát a levegőbe fúrva

KIROBBANNA AZ ŪRBE,

még odázva a pillanatot, valamit kinyögjünk, valamit elmondjunk, leszögezzünk: nagy fehér bak Ginsberg „trüoptriás” szemüvegével, a némi blázirtsággal a hóna alá nyúló, naptól védett, sápadt szűrös testű, lógó szemhéjú próféta levegőbe emelkedése, tisztelettel D. I.-nak, így mondták:

PUMMA PUMMÁRUM.

Valami görcsbe ránt, valami visszafog, valami visszatartja az örökíró, balsejtelveim a Huntington ablakában, míg a kocsik indulnak kijelölt,

jóváhagyott éjszakai tartózkodási helyükre, s hatalmas slaugból ömlő hosszú víz sugárral tapasztják a falhoz az eldobott újságot. Balsejtelveim beigazolódtak: amiken oly nagy lendülettel dolgoztam itthon, indulás előtt, hónapokig, azokkal enyhén szólva furcsa dolgok történtek, mondhatnám azt is, hogy szégyenteljesek. A pórul járt Ginsberg-írásom érzésem ide a legjobb löketnek; remélem, napfényre kerül rövidesen, ha már nem is a dolgok kronologikus sorrendjét követve, legalább ezzel a naplóval karöltve, hogy visszanyerjem lelki nyugalmam, mert ezek a dolgok bennem szorosan összefüggnek. Mert érdekes dolog történik az asztalfiókokban heverű munkáddal, tudniillik, rászáll a por, amit aztán — ez is roppant érdekes régi igazság! — hiába fújsz le, már nem ugyanaz: egyik legnagyobb hévvel összehozott bármid. Turisták voltunk Amerikában, közben szépen fejlődött a város, s én most már nem ginszenget rágcáslok, hanem ördögfejet (ördögcsérjét), izmaim idegesen megfeszülnek, s ily mód felszólva futok a belvárosban, amikor nem messze tőlem felrobban valami.

VANNAK ILYEN VEGETATÍV RÁNGATÓDZÁSAINK.

A naplóban leírtak az érem parányi, turisztikus oldalát hivatottak megmutatni, míg a másik a sok-sok „Ginsberg-írás”, amihez egyelőre se erőm, se kedvem. Most, a papírravetés pillanatában, ez az érzésem. A figyelmem is lazulónak érzem: évekgig rágtam és emésztettem, sorakoztattam hosszú, barokkos, „intellektuális” mondataim a fegyelem határain belül, különösebb esemény nélkül. Istenem, Lepus, mi lesz velünk? Ezer évig percegünk? Az Überpipner tanárnőben permetező eső talán nem más, mint épp ez a por. Körülfutottuk Amerikát, életem e két kontinens közti pályáján röpköd. Kolumbusz hajón ment Amerikába, Kolumbusz is turista volt. Talán a szoknyája alá lehetett látni a fedélzeti deszkák résein át. Itt két motívum szerepel: az egyik a meglesés, a másik az utazás motívuma. Mindkettő egyformán feszíti mellem. Én a mi utunkat Kolumbuszénál is egyszerűbben mondtam el.

PUMMA PUMMÁRUM, EGYSZERÜBBEN.

Inkább gyakorlati szempontok, mint nem, készítettek a döntő lépésre: inkább gyakorlati szempontok által vezérelve, mintsem megmagyarázhatatlan csoda folytán, egy fekete telefon került az íróasztalom sima felületére. Úgyes stratégiai húzással bekapcsoltuk magunkat még egy hálózatba, még egy kibogozhatatlan körforgásba, ahol meg kell állnod a helyed: minden erőd összeszedve kell a jobb kéz mutatóujját behelyezni a tárcsa kerek lyukába, határozottan lehúzni jobbra a kis fényes

akadályig, s ezt a számnak megfelelően többször megismételni. Ophelia Ann Erickson meglepődött. Megtudtam tőle, hogy Buffalo környékén a napokban tetemes károkat okozó szélvihar dúlt.

AZ UTOLSÓ LÖKET S A KOCKA ELGURUL. EL VAN VETVE.
TELEFON: 393-484

(Vége)